

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΚΕΡΑΤΕΑΣ

ΑΡ. 57

Ἰω. Πετροχειλου

Τὸ σπήλαιον Κερατέας ἀρ. 57 εὑρίσκεται ΝΔ τῆς κωμοπόλεως Κερατέας τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τῆς νοτίας πλευρῆς τοῦ βουνοῦ Κερατοβοῦνι, εἰς ὕψόμετρον 548 μ. (4), πλησίον τῆς κορυφῆς.

Ἡ ἀκριβὴς θέσις του δρίζεται ἀπὸ Βόρ. πλάτος 37° 47,3 καὶ Ἀνατ. μῆκος 0° 14,3 ἀπὸ μεσημβρ. Ἀθηνῶν (12)

ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΣ

Ἡ προσπέλασις τοῦ σπηλαίου γίνεται ἐκ τῆς κωμοπόλεως Κερατέας δι' ἀτρακοῦ 1½ ὥρας περίπου πορείας, ἡ ὁποία ἀρχίζει πρὸς νότον τῆς κωμοπόλεως. Ἡ ἀτραπὸς κατ' ἀρχὰς εἶναι ὁμαλὴ μέχρι τῶν προσόδων τοῦ βουνοῦ κατόπιν εἶναι ἀνθορικῆ δὲ σβατοῦ μέχρι ἐνδὲ μικροῦ ἀδχένου, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐκτείνονται ἀγροί. Ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ, ἔπου ἡ ἀτραπὸς ἀρχίζει γὰ κατφορῆν, διὰ νὰ θεάσωμεν εἰς τὸ σπήλαιον ἐγκαταλείπομεν τὴν ἀτραπὸν, βαδίζοντες βορειοδυτικῶς, ἔπου διακρίνεται ἐξέχων χαρακτηριστικὸς βράχος. Ἀνωθεν τοῦ βράχου εὑρίσκεται ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου.

ΠΛΗΛΙΟΤΕΡΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Τὸ σπήλαιον Κερατέας φαίνεται ἐξ εδρτμάτων ἐν αὐτῷ εἶναι ἤτο γνωστὸν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαίότητα, ἐν τούτοις κατὰ τὰς ἐρεῦνας τοῦ κ. Γ. Γρυριου (1), δὲν ἀναφέρεται οὔτε ὑπὸ τῶν ἀρχαίων οὐ γράφειν οὔτε κατὰ τὸν Μεσαίωνα.

Κατὰ τὸν ἴδιον ἡ καλύτερὰ γνωστὴ μνημόνευσις του ἔχει γίνεαι κατὰ τὸ 1858 (2). Κατόπιν δι' ἀφοροὶ πληροφορίαι ἀναφέρονται περὶ τοῦ σπηλαίου ὑπὸ τοῦ Lepsius (4a), J. Κρέμου (5) καὶ ὑπὸ ἑτέρων (6), ἀλλὰ σχετικῶς συστηματικωτέρᾳ δημοσίευμένη ἐργασία διὰ τὸ σπήλαιον εἶναι μόνον ἡ γενομένη ὑπὸ τοῦ Φυσιολ. Συνδέσμου ΠΑΝ κατὰ τὸ 1930 (3).

ἄλλὰ καὶ ἡ τελευταία αὐτῆ ἐργασία ἦτο μόνον ἀ-
γνωριστική.

Ὁβτι ἐνῶ τὸ σπήλαιον μέχρι σήμερον δέχεται
κατ' ἔτος τοὺς περθεσσότερους ἐπισκέπτας ἐξ ὅλων
τῶν σπηλαίων τῆς Ἀττικῆς, ἐν τοῖτοις οὐδὲν ἄλ-
λο ἦτο γνωστὸν περὶ αὐτοῦ ἐκτὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν
εὐλάμων του καὶ τῶν ἐντυπώσεων τινῶν ἐπισκε-
πτῶν του (7).

Αἱ κατωτέρω δημοσιευόμεναι πληροφορίες περὶ
τοῦ σπηλαίου προέρχονται ἀπὸ ἐρεῦνης, γενομένης
ὅπῃ μελῶν τῆς Ε.Σ.Ε. κατὰ τὰ 1953-1955, εἰς τὰς
ὁποίας εἰργάσθησαν διὰ μὲν τὸ ἐπιστημονικὸν μέρ-
ος ὁ γράφων διὰ δὲ τὸ τεχνικὸν, τὰς μετρήσεις
καὶ σχέδια τὸ μέλος τῆς Ε.Σ.Ε. κ. Ἄννα Πετροχει-
λου, βοηθευμένη ὅπῃ τῶν ἐπίσης μελῶν κ. Νέλης Μπό-
γιωζέγλου καὶ κ. Δημ. Λιόγκου.

Ἡ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

Ἡ καρὴ τῆν εἴσοδον περιεχῆ τοῦ σπηλαίου εἶ-
ναι πετρώδης ἀνώμαλος ἐπιφάνεια μέσης κλίσεως 25°
ἡ ὄψις περὶ τὰ 50 μ. πρὸς νότον τῆς εἰσόδου ἔ-
χει διαβάσεις 10 μ. περίπου, κάτωθεν τῆς ὄψις
ὄπάρχουν ὀγκολεῖματα κρημνισθέντων ἐτέρων σπηλαί-
ων τοῦ Πν₂ ἀρ. 149 καὶ τοῦ Πν₃ ἀρ. 150.

Ἐπὶ τοῦ βουνοῦ Κερατοβεῦνι ὄπάρχει ἀραισιτάτη
δασικὴ βλάστησις, ὀπὸλεϊμα παλαιότερας πυκνοτέ-
ρας τοιαύτης κυρίως ἐκ πεύκων, τῆς ὄψις οὐδέ ἔ-
χουσι σήμερον ὄψεται ἐπὶ τῆς κορυφῆς του.

Χαμηλότερον καὶ πρὸς νότον τοῦ σπηλαίου ὄπάρ-
χει ἕτερον μεγάλο σπήλαιον, τοῦ ὄπλοῦ ἔχει κρη-
μνιστῆ ἡ ὄροφῆ καὶ τὰ ἔχουσι διακρίνονται σαφῶς
ἐντὸς τῆς δημιουργηθείσης φάραγγος ἐν τῇ καίτῃ
μικρῆς κοιλάδος.

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟΝ

Τὸ σπήλαιον Κερατέας ἀρ. 27 πρὸ τῆς εἰσόδου
του ἔχει ἕνα βόρεισμα τῆς τοπογραφικῆς ἐπιφανεί-
ας 2 - 6 μ. βάτους, ἐπίμηκες διευσθύνσεως ΝΑΑ - ΒΔΔ
δεξιὰ τοῦ ὄπλοῦ ὡς εἰσερχόμενα καὶ εἰς τὸ βαθύ-
τερον μέρος του εὐρίσκεται ἡ εἴσοδος.

Τὸ βόρεισμα αὐτὸ εἶναι τμήμα τοῦ παλαιότερον ἐ-
κτεινομένου ἕως ἐκεῖ κοιλάματος τοῦ σπηλαίου,
τὸ ὄπῆον ἔχει χάσει τὴν ὄροφὴν του, ἔνεκα πτώ-

σεώς της.

Τὸ κοίλωμα τοῦ σπηλαίου ἐκτείνεται σήμερον ἀπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ πρὸς νότον μέχρι 60 μ. περί -
που μήκους κατ' εὐθείαν ἀπ' αὐτῆς. Ἀποτελεῖται ἀ-
πὸ 4 κυρίως διαμερισμάτων ἐπιμήκη καὶ παραλλήλως
διατεταγμένα μετ' μεγίστας διαμέτρους 30 περί. μ. κα-
-τὰ τὴν ἐκ ΡΔΔ - ΝΑΑ διεθρυνσιν.

Τὰ διαμερίσματα, εἰς τὰ ἑποῖα διαιρεῖται τὸ κοί-
-λωμα χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων καὶ εἰς τὰ ἐνδιάμε-
-σά των διὰ παχέων λιθωματίνων ἔγκων. Μένον τὸ
πρῶτον μετὰ τὴν εἰσόδον διαμέρισμα εἶναι ἀκέραι-
-ον. Τὸ δευτέρον καὶ τρίτον διαμέρισμα χωρίζον-
-ται εἰς δύο τμήματα ἕκαστον διὰ μικροτέρων σει-
-ρῶν λιθωματίνων ἔγκων διευθέσεως ΡΔΔ-ΝΑΑ. Τὸ τέ-
-ταρτον διαμέρισμα εἶναι χωρισμένον εἰς 5 μέρη.
Αἱ διευθέσεις τῶν σειρῶν τῶν λιθωματίνων ἔγκων
ποδ χωρίζουν τὸ τέταρτον διαμέρισμα εἶναι: ΕΑ-ΝΔ,
ΡΡΔ-ΝΝΑ, καὶ ΕΔ-ΝΑ.

Τὸ δάπεδον τῶν δύο πρώτων ἀπὸ τῆς εἰσόδου δια-
-μερισμάτων κλίνει πρὸς ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς, ἐπο-
-μένως εἰς τὸ μέσον των ἔχει εἶδος βάχεως, ἢ ἐ-
-πίπεδον ἀνωγύλιον. Εἰς τὸ τρίτον καὶ τέταρτον ἡ
κλίσις τοῦ δάπεδου εἶναι μένον πρὸς δυσμὰς.

Μεταξὺ δευτέρου καὶ τρίτου διαμερίσματος ὑπάρ-
-χει βάσις 5 μ. περί. ἀνάδου πρὸς τὸ ἐσωτερικόν.

Τὰ πρὸς δυσμὰς βυθίσματα εἰς τὰ ἑποῖα καταλή-
-γουν τὰ δάπεδα τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου διαμερί-
-σματος καὶ τὸ πρὸς ἀνατολὰς, εἰς τὰ ἑποῖον κατα-
-λήγει τὸ δάπεδον τοῦ πρώτου εἶναι καεκαλυμμένα ὑ-
-πὸ κλαστικοῦ ὄλικου.

Τὸ πρὸς ἀνατολὰς βύθισμα, εἰς τὸ ἑποῖον καταλή-
-γει τὸ δάπεδον τοῦ δευτέρου διαμερίσματος καὶ
ἔλα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ἑποῖα καταλήγουν τὰ ὑπέλοιπα
διαμερίσματα παρουσιάζουν ἔχοντ παλαιῶν συλλογῶν
ὕδατων, τῶν ἑποίων αἱ γραμμαὶ τῶν σταθμῶν των δι-
ἀκρίνονται ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων τῶν περιοριζόντων
αὐτὰ λιθωματίνων ἔγκων ἢ καὶ ἐπὶ των σωζομένων
ἀκρότη σταλακτιτῶν, ὅπως συμβαίνει εἰς τὸ νότιον
βύθισμα τοῦ τετάρτου διαμερίσματος.

Τὰ δάπεδα τῶν βυθισμάτων, ποδ δὲν ἔχουν κλασι-
-κόν ὄλικόν ἀποτελοῦνται ἀπὸ χρυσταλλικὴν λιθώ-
-ματικὴν ὄλην.

Ἡ ἑρσφὴ τοῦ κοιλώματος τοῦ σπηλαίου εἰς ἔλα

τὰ διαμερίσματα, εἰς τὰ ὁποῖα διαιρεῖται τοῦτοπα-
-ρουσιάζει κόγχως διευθύνσεως ΡΔΔ-ΝΑΑ καὶ πολλὰ
ἔχον ἀποκολλήσεων.

Οὐδαμοῦ ἐντὸς τοῦ σπλάγιου παρουσιάζονται ἴ-
-χνη γλυφειδῶν μορφῶν ἐκ μηχανικῆς διαβρώσεως ἐ-
-δύτων ὕδατων.

Αἱ σωζόμεναι σπλάγιολιθωματικά μορφὰ του κυ-
-ρίως εἶναι σγκώδεις σταλαγμιτικά καὶ σταλακτι-
-τικά. Μόνον ἔχον βρεσιδῶν τοιούτων εἴδονται ἀ-
-πὸ τοῦ δευτέρου διαμερίματος πρὸς τὸ ἐσωτερι-
-κόν. Ἐπίσης σχηματισμοὶ ἐντὸς πυθμένος λεκα-
-νῶν εἴδονται εἰς τὸ ἀνωταλικόν βεῖσμα τοῦ δευ-
-τέρου διαμερίματος. Οὗτοι ἔχουν τραυσή ὁπὸ τῶν
ἐπισκεπτῶν καὶ κάτωθεν αὐτῶν διακρίνεται κοίλω-
μα. Χαρακτηριστικά ἢ σπάνια μορφὰ δὲν ὑπάρχουν.

ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΣΠΛΑΓΙΟΥ

Αἱ διαστάσεις τοῦ σπλάγιου, κατόπιν τῶν τελευταί-
ων μετρήσεων εἶναι:

Μήκος κατ' εὐθείαν ἀπὸ τῆς εἰσόδου μέχρι τοῦ πλέου ἀπέχοντες ἀπ' αὐτῆς στρεβλῶς	60 μ.
Ἐπιπέδον	περίπου 950 τ.μ.
Μέγιστον βῆμα ἀπὸ εἰσόδου εἰσόδου	20 μ.
Μέγιστον ὕψος ὀρθῆς	10½ μ.
Μήκος διαδρομῆς ἀπὸ τῆς εἰσόδου μέχρι τοῦ πλέου ἀπομακρυσμένου ἀπ' αὐτῆς στρεβλῶς	81 μ.
Μέγιστον πλάτος τοῦ σπλάγιου καθεῖτως πρὸς τὴν ἀνωτέρω διαδρομῆν	35 μ.
Σύνολον κατακορθῶν μετακινήσεων κατὰ τὴν ἀ- νωτέρω διαδρομῆν	27 μ.

ΓΕΩΛΟΓΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τὸ πέτρωμα ἐντὸς τοῦ ὁπίου εἶναι διανοιγμέ-
-νον τὸ σπλάγιον Κεραιτίως ἢ 57 εἶναι τὸ ὁπὸ τοῦ
Lepsius εἰσόδον κατώτερον μάρμαρον τῆς Ἀττικῆς
(4). Ἐκτὸς τῶν στρώσεων τοῦ μάρμαρου αὐτοῦ ε-
-πὶ τῆς ὀρθῆς καὶ τῶν τοιχωμάτων τοῦ σπλάγιου
ἔχουν κλίσειν βέβαιον 20-25°, αἱ δὲ στρώσεις τοῦ
εἶναι διεσπληνόμεναι κατὰ διαφόρους διευθύνσεις.

Ἐκ τῶν διακοπῶν συνεχίως τοῦ μάρμαρου τοῦ κε-
-κροβουίνου παρὰ τὸ σπλάγιον αἱ ἐξελιγμέναι
τοιαῦται ἔχουν διευθύνσεις περὶ τὴν ΒΒΔ-ΝΝΑ, ὡς
σημαντικῶς, περὶ τὴν Δ-Α, ὡς χαρακτηριστικῶς καὶ

συχνότεραι και περί την ΡΔ-ΡΑ ως δευτερεύουσαι.

Ο έλος έγκος του μαρμάρου του Κερατοβουνλου έχει παράταξιν εκ Δ προς Α και έχει υποστῆ μεγάλην διακοπήν συνεχείας του με μετάπτωσιν έγκαρ-είων διευθύνσεως από Ρ προς Ν (4β), εις τῆς δ-ποίας τὰ άνωτολικά κρῆσπεδα ένεφανίσθη τὸ δολομιτικόν όπέστρωμα του μαρμάρου ενώ εις τὰ δυτικά έχουν σωθῆ από τῆς διαβρώσεως τμήματα τοῦ σι-στολλέου Καισαριανῆς με παράταξιν Δ-Α, τὰ έποία διακρίνονται ελίγον χαμηλότερον του σπλαιου.

Τὸ κλαστικόν όλικόν του σπλαιου είναι αυτό-χρον έσχηματισθῆ δὲ κατά δύο περιόδους, διότι ό-πάρχει τοιοῦτον κεκαλυμένον υπό σταλαγμιτικῶν μορφῶν μεγάλων διαστάσεων, επί τῶν έποίων κείται έτερον κλαστικόν όλικόν άσυχκόλλητον.

Αί λιθωματικά μορφαί του σπλαιου άποτελεθύν-ται εκ άβεστίτιτικῆς βλας μεγακρυσταλλικῆς άκα-θάρτου. Καί αυτά άνήκουν εις δύο περιόδους λιθω-ματογενέσεως: μίαν μεγάλην παλαιάν και μίαν μι-κράν νέαν, διότι όπάρχουν μικραί νέαί λιθωματι-καί μορφαί επί φρασεμάτων παλαιῶν λιθωμάτων.

Η μέλαινα ίλδα * όπάρχουσα έντός του σπλαι-ου, ιδίως εις τὸ μέρος αυτοῦ συνίσταται εκ έρ-ρογγῆς, τῆς έποία είναι άναμεμειγμένη με αϊθάλην, προσερχομένην εκ τῆς χρῆσεως κηπιζόντων φωτιστι-κῶν μέσων υπό τῶν έπισκεπτῶν.

ΥΔΡΟΛΟΓΙΚΑΙ ΚΑΙ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τὸ σπλαιον Κερατέας διατηρεῖ ελάχιστα ύδωτα έντός αυτοῦ, προσερχόμενα γενικῶς εκ σταλαγμοροῦς.

Εκ τῶν ύδροσυλλογῶν τῆς σπλαιονικῆς εδρίσεως-ται εις τὸ βελότερον βέρειον βέρισμα του τετάρ-του διαμερίσματος, έχει διαστάσεις 3x2 και βάρ-ος 0,4 μ. Έτέρη ύδροσυλλογή εις τὸ δυτικόν βέ-ρισμα του τρίτου διαμερίσματος έντός λιθωμιτι-νης λεκάνης έχει διαστάσεις 1,5x1 μ. και βάρος 0,2 μ. Έπίσης εις τὸ δυτικόν μέρος του δευτέ-ρου διαμερίσματος έτέρη ύδροσυλλογή έχει δια-στάσεις 1,5x1,5 και βάρος 0,25. Τέλος έτέρη ύδατ-τοσυλλογή εις τὸ βορειοδυτικόν μέρος του τετάρ-του διαμερίσματος πρό τῶν βουρισμάτων έχει δια-στάσεις 1,5x2,5 μ. και βάρος μέχρι 0,2.

Αί άνωτέρω ύδροσυλλογαί όφίστανται μεγάλας ε

ποχικώς διακυμάνσεις, περιέχουν ύδατα σκληρότη-
τος έλικής 35 - 44,5 γαλλ. με pH = 6 - 6,5 και
θερμοκρασίαν 16-16,5 C.

Ειδικώς το ύδωρ της υδατοσυλλογής του δευτέ-
ρου διαμερίσματος έχει δεικνύει Υδροφείλου.

Ρεθμάτα άέρου δέν παρατηρήσθαι εντός του ύδα-
τος έλικής δέ θερμοκρασία του άέρου αυτού λόγω της
πλευσίσεως του κοιλώματος προς την τοπογραφικήν
επιφάνειαν φαίνεται ότι υφίσταται σοβαρά δια-
κυμάνσεις.

Κατά Ιανουάριον 1954 με έξωτερικήν θερμοκρασίαν
άέρου 15°C έ παρα την εισόδου θερμοκρασία του ά-
έρου του σπηλαίου ήτο 10°C ενώ έ του έσωτερι-
κού του 20°C.

Υπό του κ. Lindberg (9) έμετρήθη κατά Δεκέμ-
βριον 1952 με έξωτερικήν θερμοκρασίαν 14°C εις το
δεύτερον διαμέρισμα θερμοκρασία άέρου 18°C και
εις το τέταρτον διαμέρισμα 17°C. έχωρηκτρίσει
δέν άπε αυτού το σπείλαιον ως θερμόν.

Η σχετική υγρασία του σπηλαίου άέρου του σπη-
λαίου είναι πάντοτε 100%. Στρωματικά συμπυκνώ-
σεις έως πεί, δέν δέν γίνονται, διότι συδέποτεκα
τά την έξοδον εποχήν παρατηρήθη σταγονόρροις,
ούτε ανακρυστάλλώσεις έ λιποαερώσεις σαφείς δ-
πάρχουν εν τώ σπηλαίω.

ΒΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Αί παλαιότεραι βιοσπηλαιολογικαί έρευναί εις
το σπείλαιον Κερατέας έγιναν υπό ξένους κατά το
1932 (8). Κατά αυτήν ανεύρεθη έ Εβρεσίς Μυριαπό-
δων και του Rhyacalopetalum Flanci I.

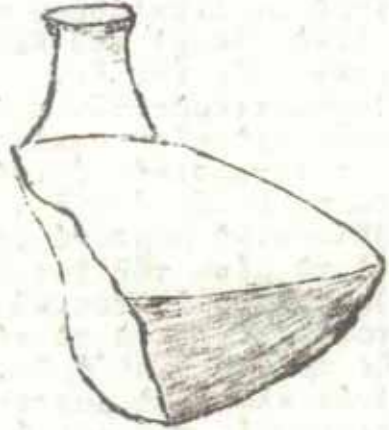
Αργότερον κατά το 1952 ο Σουηδός βιοσπηλαι-
ολόγος Lindberg εις το σπείλαιον αυτό ανεύρε:
Nematode (Dorylaimus obtusicaudatus Bastian), Mol-
lusque, Ostracodes, Isopods, Diplopodes, Chilopo-
des, Thysanoures, Colleenobles, Pseudoscorpion, (es-
pèce probablement nouvelle proche de Chthonius
Caecus (Simon), Araneides, Acarien.

Κατά το 1954 ο Έλβετός βιοσπηλαιολόγος P. Stri-
nati (11) ανεύρε: Chaetophiloscia pseudocellaria
Ludovigeli και Acteoniscus Petrochilosi Vandel.

Επίσης ανεύρε άπό τα κορμίματα Μυριαπόδα και
Pseudoscorpions.

ΑΛΛΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ

Εντός τοῦ κλαστικοῦ ὀλικοῦ τοῦ σπυλλίου Κερρα-
-τέως εἰς τὸ πρῶτον διαμέρισμα ἀνευρέθησαν τεμά-
-χια ὀρχαίων ἀγγείων. Μεταξὺ αὐτῶν χαρακτηριστι-
-κὸν εἶναι τὸ παραπλε-
-ρως εἰκονιζόμενον ἔκ-
-κεντρον τριεῖς εἰς ὄ-
-σικὸν μέγεθος, χρώμα-
-τος κατ'ανομέλινες.

ΣΠΥΛΙΟΓΕΝΕΣΙΣ

Τὸ σπύλλιον Κερρατέως ὡς 57 ὡς ἔκ. τῶν μορφολο-
-γικῶν καὶ γεωλογικῶν παρατηρήσεων φαίνεται εἶ-
-ναι σχηματισμένον διὰ διευρύνσεως ἐξειλιγμένων
-διακοπῶν συνεχελῶς τοῦ μαρμάρου διευρύνσεως πρὸς
-τὴν ΒΒΔ-ΝΝΑ καὶ Λ-Δ. Εἶναι λοιπὸν ψευδῆς γαλαρ-
-α, εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς ἐποχῆς πρωτεόβοντα ἴδ-
-λον εἶχε ἡ χημικὴ διάβρωσις.

Ἐνεκὰ τῆς κατὰ τὴν ΒΒΔ-ΝΝΑ διεβρῦσιν μεγαλυ-
-τέρως ἐκτάσεως τοῦ σπυλλίου, κυρίαν κατευθυντήρι-
-ον γραμμὴν ἐπὶ τῆς διανοίξεώς του εἶχε ἡ τεκτο-
-νικὴ τριεῖς, ἡ ἐποχὴ ἐδρμιεόργου καὶ τὴν κατὰ
-τὴν αὐτὴν διεβρῦσιν μετάπτωσιν εἰς τὸ βουνόκε-
-ρατεόβοντο.

Λόγω τῆς σήμερινῆς μορφολογίας τοῦ βουνοῦ Κε-
-ρατεόβοντο ἡ πρώτη διάνοιξις του δὲν ἴτε δυνα-
-τὸν νὰ γίνῃ οὔτε εἰς τὴν κατ' ἡμῶν ἐποχὴν, ὅτε τὸ
-κλίμα εἶναι λίαν ξηρὸν οὔτε κατὰ τὴν πλειοτέκει-
-νον τριεῖς τὴν λόγω τῶν ἀποθέσεων ἐρυθρογαλιῶν ἐν-
-τός τοῦ σπυλλίου κάτωθεν μεγάλων ἔγκων λιθωμά-
-των. Ἐπομένως ἔγινε κατὰ τὴν Τριτογενῆ ἐποχὴν.

Ἐπίσης ἡ ἐξέλιξις του ἐγένετο πρὶν ἀκέρῃ συγ-
-κοινωνίᾳ τὸ κοίλωμα ἐλευθέρως μετὰ τῆς τοπο-

γραφικῆς ἐπιφανείας, διότι ἔλαι αἱ λιθωματικά του μορφαί εἶναι μεγακρυσφαλλικά, ἀκόμη καὶ παρὰ τὴν εἴσοδον.

Ἡ ἱστορία τοῦ σπηλαίου ἐπομένως δόναται νᾶσιν -νοσηρῶς εἰς τὴν ἑξῆς σειρὰν φαινομένων.

1) Διάνοιξις τοῦ σπηλαίου ἐκ δευρὸνσεως ἑξελιγμένων διακλάσεων πρὶν σχηματισθῆ ἡ νοτιοανατολικὴ πλευρὰ τοῦ Κερατοβουνίου κατὰ τὸ τέλος Τριτογενοῦς ἐποχῆς.

2) Σχηματισμὸς τῶν πρώτων μεγάλων λιθωματικῶν μορφῶν πρὸ τῆς συγκοινωνίας τοῦ κοιλώματος μετὰ τὴν τοπογραφικὴν ἐπιφάνειαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Τεταρτογενοῦς ἐποχῆς.

3) Κλαστικὴ μορφογένεσις καὶ ἀπόρρῃσις ἐρυθρογῆς κατὰ τὰ μέσα τῆς Τεταρτογενοῦς ἐποχῆς.

4) Σχηματισμὸς τοπικῶν λιμνῶν καὶ δευτέρου λιθωματογένεσις κατὰ τὸ τέλος τῆς Τεταρτογενοῦς ἐποχῆς πρὸ τῆς καθ' ἡμᾶς.

5) Νέα κλαστικὴ μορφογένεσις μικρῶς κλίμακος καὶ συγκοινωνία τοῦ κοιλώματος μετὰ τῆς τοπογραφικῆς ἐπιφανείας κατὰ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐποχὴν.

Παραμφερῆς σειρὰ φαινομένων ἔχει παρατηρηθῆ καὶ εἰς ἄλλα σπήλαια τῆς Ἑλλάδος (16).

Σήμερον τὸ σπήλαιον Κερατέας ἀρ. 57 εἶναι σχεδὸν νεκρὸν, διότι τὸ μικρὸν πάχος τῆς ὀροφῆς του, ἕνεκα τοῦ ὀποίου τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς ῥέουσι ἀκωλύτως ἐντὸς αὐτοῦ φέρουσι ὕδρ' ἀλλοιώσεις ἐκ κρυστάλλων τμημάτων του καὶ πλησίον τοῦ κοιλώματος πρὸς τὴν τοπογραφικὴν ἐπιφάνειαν, χωρὶς νά γίνεταί πλέον δόδεμα διεδρυνεῖς τοῦ κοιλώματος.

Ἐπίσης ἡ ἔλλειψις προστασίας ἀπὸ βανδαλισμοῦ, διαρκῶς ἀλλοιώνει τὴν ὄψιν του, ἐνῶ ἡ λιθωματογένεσις ἔχει περιορισθῆ μόνον εἰς ελάχιστά λαὸν προφυλαγμένα σημεῖα του.

Ἡ ἔρευνα τοῦ ἀνωτέρου σπηλαίου, παρὰ ταῦτα εἶχε τὴν σημασίαν ὅτι διερώτισε τὴν διεδρυνεῖς, καθ' ἣν τὰ καρστικὰ ὕδατα τοῦ μαρμάρου τῆς περιοχῆς προχωροῦν πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ ὅτι αὕτη ἐδωγεῖται κυρίως ἀπὸ τὰς μεγάλας τεκτονικὰς γρημμάς καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῶν καθ' ἄλλας διεδρυνεῖς κατακερματισμῶν τῶν πετρωμάτων. Τέλος ἐπίσης ἔδειξε ὅτι οὐδέποτε τὸ κλίμα ἴσυνότῃ τὸν σχηματι-

σμόν μεγάλης ύδατοσυλλογῆς εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν καὶ πολὺ περισσότερον τὸ σημερινὸν δὲν τὴν εὐνο-
-εῖ, ὡς ξηρότερον, ἐπομένως δὲν πρέπει νὰ δυναμέ-
-νωμεν ὑπαρξίν, ἐλευθέρως ρεόντων ὑδάτων εἰς ὅλον
ὄποτε βάθος ἐντὸς τῶν μαρμάρων τῆς περφοχῆς (13)

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Τὸ ἄνωτέρω σπήλαιον, ἂν καὶ δὲν εἶναι οὔτε με-
γάλης ἐκτάσεως οὔτε παρουσιάζει χαρακτηριστικὸν
διάκοσμον, ἐν τούτοις ἔχει ἐπιβλητῆ εἰς τὸν ἐξ-
δρομικὸν κόσμον ὡς τουριστικὸν ἀφ' ἑνὸς μὲν λόγῳ
τῆς εὐκολίας προσπελάσεώς του ἀφ' ἑτέρου δὲ λόγῳ
τῆς θέσεώς του, ἡ ὅποια εἶναι πλεονεκτήσιον τῶν Ἀθηνῶν
τοῦ μεγαλύτερου τουριστικοῦ κέντρου τῆς χώρας.

Οὐχ ἴστων αἱ μεγάλαι του λιθωματικαὶ μορφαί
τινὲς τῶν ὁποίων ἐπιβάλλονται, ἔνεκα τοῦ ὄγκου
τῶν, ἔχουν ἀρκετὸν ἐνδιαφέρον.

Μεταξὺ τῶν σχετικῶς χαρακτηριστικωτέρων μορ-
φῶν εἶναι τὸ ὁμοίωμα κιονοκράνου, ποδ εδρῖσκειται
εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ δευτέρου διαμερίσματος
καὶ οἱ σταλακτίται μὲ ἔχοντ σταθμῶν ὑδάτων, ποδεδ-
-ρῖσκονται εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ βαρυτέρου
τμήματος τοῦ τετάρτου διαμερίσματος τοῦ σπηλαι-
ου.

Τὸ σύνολον ἐπίσης τῶν λιθωματίνων σθλῶν, ποδ
χωρίζει τὸ πρῶτον καὶ δευτέρον διαμέ-
-ρισμα θεώμενον ἐκ τῆς βαρμίδος μεταξὺ δευτέρου
καὶ τρίτου ἔχει ἀρκετὰ ἐντυπωσιακὰ χαρακτῆρα,
ὡς καὶ ἡ ὑδατοσυλλογή, ποδ ὑπάρχει εἰς τὸ ἀνατο-
-λικὸν ββεῖσμα τοῦ τρίτου διαμερίσματος.

Ἀλλὰ τὸ σπήλαιον ἕρατάας ἐνδέχεται ἀκόμη νὰ
ἔχῃ καὶ ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν ἐὰν διεπιστοῦτο ἐξ
ἀνάσκαφῶν ὅτι ἐχρησιμοποιεῖται καὶ δι' ἀρχαίαν λα-
-τρείαν.

ΠΙΡΑΙΟΓΡΑΦΙΑ

(1) Γ. ΓΡΑΦΙΟΥ Σπηλαιολογικὴ Πιραιογραφία. ἀνέκ-
-δοτος.

(2) Χ. Α. ΠΑΡΜΕΝΙΔΗ Περιοδεῖαι σπουδαστοῦ. Περιοδ.
Πανδώρα 1856 σ. 181

(3) Ι. ΚΑΨΑΜΠΕΛΗ Ἡ σπηλιὰ τῆς Κερατιᾶς-περ. Ἐξ-
-δρομικὰ 1930 τεύχ. 17 σ. 9.

(4) LEPsius-BOYΓIΟΥKA Γεωλογία τῆς Ἀττικῆς.

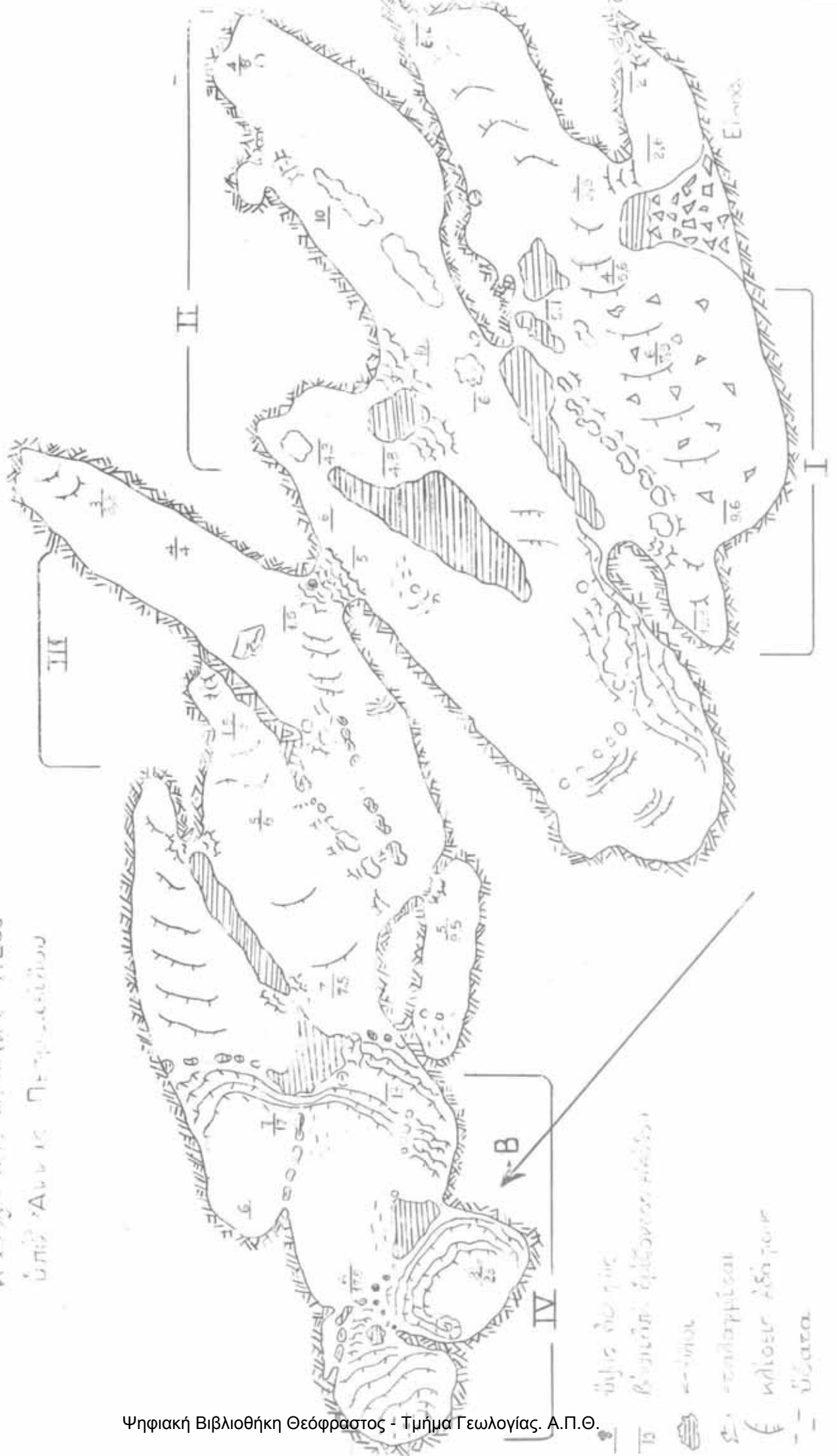
α) σ. 32 β) σ. 181

- (5) Ι. ΚΡΕΜΟΥ. 'Ιστορικὴ Γεωγραφία. σ. 117.
- (6) ΧΡ. ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΥ. 'Ἡ Κερατέα τῆς Ἀττικῆς ΠΕΖΟΠΟΡΟΥ. Ἐφημερίδα Ἐμπρός 2-12-1921 καὶ 7-ε-1922.
- Κ. ΚΑΡΖΗ. Ἡσπλιὰ Κερατέας. Ἐμερολόγιον Ὀρεικοῦ 1925 σ. 54
- (7) ΕΚΔΡΟΜΙΚΑ 1931 τεύχ. 4 σ. 314.
- Εἰδησοῦλας. περ. ΠΑΝ 1932 σ. 60.
- Γ. ΚΑΨΑΜΠΕΛΗ. τὸ σπήλαιον Κερατέας. περ. Ἐκδρομικὰ 1932 τεύχ. 4 σ. 65.
- Ε. ΚΟΝΤΕΡΗ. Ἐρευνα καὶ Ὁδηγὸς Ἀττικῆς 1935 σ. 67.
- περ. ΥΠΑΙΕΡΟΝ. 1935 σ. 20. Ἐπισήμανσις πρὸς τὸ σπήλαιον Κερατέας.
- Ι. ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΙΝΑ στὴ σπηλιὰ Κερατέας. περ. Φυσιολατρικὴ σκέψις 1949 σ. 13.
- (8) BROELEMANN H. Lystopetalide (Myriapode-Diploporode). Cavernicole nouveau recueilli en Grèce par m. le Dr Georges Flanc Dir. de l'Inst. Pasteur du Maroc. Publ. Soc. Zool. Fr. 57, 45-53 1932.
- (9) K. LINDBERG. Notes sur les grottes de la Grèce. Acta musei Maced. scient. nat. T. III Nr 2/24 σ. 54, 61.
- (10) Ι. ΠΕΤΡΟΥΧΕΙΛΑΟΥ Συμβολὴ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ὁποδιαίρεσεων τῶν τετακτομένων χρόνων εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐκ σπηλαιολογικῶν ἐρευνῶν εἰς Ἰψιδὸν βόρειον Ἰβηρίας. Δελτ. Ε. Σ. Ε. T. III τεύχ. 1/2
- (11) P. STRINATI. Recherches biospéléologiques en Attique. rev. Stalactite de la S. SSS. No 4 Sep. 1955.
- (12) Κ'αοττις Ἀττικῆς ΚΑ. 1:20 000 σ. Καμάρινα
- (13) J. PETROCHILOS. Sur les relations de la morphologie des grottes et le climat. Com. VIII Congr. Nat. di Spel. Ital. Como 1956.

ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΚΕΦΑΤΕΑΣ ΑΡ. 57

Κλίμακα κατά μήκος 1:250

Υπό: Άνδρ. Πετροσεύλου

- 0 - Όλως άνω τής
- 10 - Βύσσινος ή άλλου είδους κλίμακας
- 20 - Στάλας
- 30 - Στάλακτες
- 40 - Κλίμακας άδύτου
- 50 - Όδους

RESUME

LA GROTTTE DE KERATEA No 57

par J. Petrochilos

Cette grotte, très connue et d'un accès facile est située au SE d'Attique sur le versant sud du mont Keratovouni au SW de Keratea.

Elle est une fausse galerie de quatre parties, allongées de SWW-NEE, qui communiquent par une diaclase de direction NNW = SSE.

Dans la grotte il y a de grandes stalagmites et de petits bassins de retenue d'eau; il y a aussi une faune cavernicole importante d'insectes et de chauve souris.

Enfin on a trouvé de poteries anciennes.

Le texte grec contient principalement une étude morphologique, géologique et hydrologique de la grotte.

Les sujets Biologiques et anthropologiques sont cités à titre de renseignements.